

TEATR POLSKI W BIELSKU-BIAŁEJ • DYREKTOR NACZELNY I ARTYSTYCZNY TOMASZ DUTKIEWICZ

David Hare
Tonacja blue
albo **Blue Room**

ZAKŁADY PRZEMYSŁU CUKIERNICZEGO „SAN” SA
Jarosław, ul. Piekarska 4

San. Pieczemy Twoje ciasteczka.

MAJKOWSKI

Salony Obuwnicze „Majkowski”
w Warszawie
Holland Park - Plac Trzech Krzyży 10 / 14
Reform Plaza - Aleje Jerozolimskie 121 / 123

TEATR POLSKI W BIELSKU-BIAŁEJ • DYREKTOR NACZELNY I ARTYSTYCZNY TOMASZ DUTKIEWICZ

David Hare **Tonacja blue** albo **Blue Room**

Tytuł oryginału The Blue Room
Przekład **Małgorzata Semil**

Osoby:

Dziewczyna (Irene)
Taksówkarz (Fred)
Służąca (Marie)
Student (Anton)
Mężatka (Emma)
Polityk (Charles)
Modelka (Kelly)
Dramatopisarz (Robert)
Aktorka
Arystokrata (Malcolm)

Obsada

Małgorzata Kożuchowska, Dariusz Kordek

Reżyseria **Krzysztof Zaleski**
Scenografia **Marek Chowaniec**
Kostiumy **Dorota Roqueplo**
Muzyka **Hadrian Filip Tabęcki**
Solo na saksofonie **Mariusz „Fazi” Mielczarek**
Słowa piosenki **Andrzej Ozga**

Prapremiera polska 27 stycznia 2000

Pusty rytuał

„Czysta teatralna viagra” – napisał Charles Spencer w „Daily Telegraph” po londyńskiej premierze „Blue Room” (teatr Donmar Warehouse, 10 września 1998). To ironiczne nieco stwierdzenie odnosiło się do atrakcji, jaką był udział w przedstawieniu głośnej hollywoodzkiej aktorki Nicole Kidman obok równie odważnie rozbierającego się na scenie Iaina Glana. Spektakl wyreżyserowany przez Sama Mendesa stał się przebojem na londyńskim West Endzie i szybko został przeniesiony w tej samej obsadzie do Nowego Jorku. W pierwszych miesiącach ubiegłego roku zasłużył na miano najpopularniejszego niemuzycznego przedstawienia w historii Broadwayu. „Jeśli moja trygonometria jest poprawna, widzowie siedzący na lewym balkonie mogli oglądać nie tylko plecy aktorki, ale i jej sutki” – pisał nowojorski recenzent.

Ale nie tylko budzące dreszcz niezdrowych emocji wizualne atrakcje sprawiły, że przedstawienie odniosło tak wielki sukces.

Dramat Davida Hare'a, znakomitego i doświadczonego brytyjskiego dramaturga i reżysera, jest od strony rzemiosła

teatralnego świetnym materiałem na popis aktorski: dwie osoby grają w dziesięciu krótkich scenkach po pięć postaci w różnym wieku, pochodzących z różnych środowisk społecznych, mówiących w odmienny sposób. Trudne to zadanie dla aktora, bo wymaga niezwyklej elastyczności, umiejętności błyskawicznego transformowania się z jednej postaci w drugą, refleksu i koncentracji. I wielkie wyzwanie dla całego teatru: nawet laik potrafi sobie wyobrazić jakiej mobilizacji za kulisami wymaga zmiana w parę chwil, po ciemku, dekoracji, charakteryzacji i kostiumów. I tak co dziesięć minut! Zaiste, to nie sprint teatralny, to bieg na 400 metrów przez płotki.

Tematem sztuki jest obyczaj erotyczny końca XX wieku, trawersem przez warstwy społeczne. Autor opisuje jak dochodzi do zbliżenia seksualnego między ludźmi u schyłku naszego stulecia. Błahe to choć atrakcyjne... Ale jednak nie pozbawione głębszego znaczenia. Cykl „pieprzonych” historyjek układa się bowiem w obraz świata, w którym żyjemy, przeświecła wartości, jakie wyznajemy i realizujemy. Pytając, co mamy na myśli mówiąc potocznie o miłości, autor pyta o miejsce idealizmu w naszym życiu.

David Hare należy do pokolenia ukształtowanego przez kontestację rodem z 1968 roku. Ma właściwą temu pokoleniu wrażliwość na sprawy społeczne i polityczne, wyczulenie na prawa jednostki względem społeczeństwa i fałsz tkwiący w konwencjach, którym podporządkowujemy się w życiu prywatnym i publicznym. Przeszedł charakterystyczną dla tego pokolenia drogę: od entuzjazmu lewicujących młodych naiwniaków do elit kierujących tym światem z poczuciem kaca po zdradzie głoszonych wcześniej ideałów. Hare z lidera alternatywnego teatru w Wielkiej Brytanii stał się członkiem teatralnego establishmentu. Do tego pokolenia aktualny prezydent mocarstwa, który nie potrafi zdefiniować stosunku seksualnego, a niechęci jaką przejawiał w młodości do służby wojskowej nie umie – lub nie może – uzasadnić radykalnym pacyfizmem czasów swojej młodości.

„Blue Room” to swobodna adaptacja powstałego w roku 1900 dramatu „Korowód” wiedeńskiego pisarza i psychiatry Artura Schnitzlera (1862-1931), uważanego za jednego z najwybitniejszych przedstawicieli impresjonizmu w literaturze europejskiej, często inspirującego się w swojej twórczości

psychoanalizą Freuda. Schnitzler uważał swój utwór za niemożliwy do wydrukowania. Sądził, że z powodów obyczajowych nadaje się wyłącznie do lektury w gronie przyjaciół. I rzeczywiście. Inscenizacja tego tekstu w 1921 roku w Wiedniu skończyła się interwencją policji. W tym samym roku w Berlinie aktorzy byli sądzeni pod zarzutem obsceniczości. Sztuka cieszyła się sławą owocu zakazanego właściwie aż do roku 1950, kiedy to Max Ophüls zrealizował na jej podstawie głośny film. Od tego czasu wielokrotnie trafiała na sceny, również w Polsce. W ostatnich latach ponownie zainteresowała twórców. W warszawskim Ateneum reżyserowała ją Agnieszka Glińska, w Kielcach – Piotr Szczerski. Oprócz Hare'a własną wersję „Korowodu” napisał Werner Schwab, powstała również opera Philippe Boesmansa pod tytułem „La Ronde”.

„Koło, jakie określa akcja dramatu Schnitzlera, daje swoisty przekrój przez współczesne mu społeczeństwo: od prostej ulicznicy, co zaczepia żołnierzy na nadrzecznym bulwarze, przez pannę służącą i wykorzystującego jej wdzięki młodego panicza, przyzwoite na pozór mieszczańskie małżeństwo aż do garderoby aktorki i wizytującego ją w jednoznacznych zamiarach

podstarzałego grafa w mundurze dragonów – pisała Małgorzata Sugiera przy okazji rozważań o dramatach Schwaba – I nie tyle zręcznie przepleciona struktura dramatu spaja dziesięć epizodycznych scen „Korowodu” w jedną całość, co właśnie celu któremu wszyscy dążą: seks. To on jest stawką w każdym epizodzie. Nie romantyczna miłość i nie dekadenski erotyzm, ale właśnie szybkie seksualne zbliżenie, możliwie bez dalszych konsekwencji, chyba, że chodzi o seks traktowany jako towar w handlu wymiennym. (...) Obnażając fałszywe i wmówienia współczesnego mu społeczeństwa, Schnitzler gloryfikuje zatem w „Korowodzie” pełną autonomię i spontaniczność seksualnego pożądania jako wspólnego wszystkim języka. Dopatruje się w nim bowiem ostatniego już bastionu prawdziwej ludzkiej natury, nie zdeprawowanej przez cywilizacyjne wpływy i odgórnie wprowadzone kulturowe bariery.”

David Hare w przedmowie do książkowego wydania swojej sztuki zauważa, że od czasu powstania „Korowodu” trzeba było czekać wiele lat na europejskiego pisarza, który tak wyraziście jak Schnitzler zarysuje „mapę tego niebezpiecznego dwudziestowiecznego terytorium projekcji i pożądania”.

Wersja Davida Hare'a dzieje się współcześnie, w jednym z wielkich miast na świecie. Czy jednak aktualizacja i uniwersalizacja pomysłu Schnitzlera polega w „Blue Room” wyłącznie na usunięciu odniesień do rzeczywistości wiedeńskiej z początku naszego wieku? Po stu latach zmieniły się nie tylko realia cywilizacyjne czy choroby, których boją się przygodni kochankowie. W „Blue Room” nie znajdziemy już owego biologicznego optymizmu, wiary w prawdę naturalnego instynktu, który przekracza kulturowe i klasowe bariery. Gombrowiczowscy Młodziankowie, którzy zdominowali drugą połowę dwudziestego stulecia, również z naturalności uczynili konwenans.

Pusty rytuał. Kolejny mit mijającej epoki. Nawet nowoczesnemu człowiekowi, swobodnie poddającemu się instynktom, potrzeba czegoś więcej.

Janusz Legoń

David Hare

Urodził się w 1947 r. w St. Leonards w angielskim hrabstwie Sussex. Po ukończeniu Lancing College wstąpił do Jesus College w Cambridge, gdzie był słuchaczem głośnego marksisty Raymonda Williama. W 1968 r. ukończył uniwersytet z dyplomem angiistyki.

Po studiach krótko pracował w wytwórni filmowej A. B. Pathé, po czym wraz z Tonym Bicătem i grupą lewicujących rówieśników założył Portable Theatre (Teatr Przenośny). Ten eksperymentalny wędrowny zespół należał do najważniejszych przejawów ruchu teatru niezależnego w Wielkiej Brytanii. Zgodnie z dewizą, że „teatr ma przykuwać uwagę i chwytac za gardło” jego spektakle ostro krytykowały brytyjskie społeczeństwo. Właśnie dla tej sceny pisał Hare swoje pierwsze sztuki, był także jej reżyserem w latach 1968-1971. Pracował także jako konsultant literacki w Royal Court

Theatre (1969-70) i jego „stały dramaturg” (1970-71).

Debiutował w 1969 roku satyrą na telewizję i mass media HOW BROPHY MADE GOOD (Jak się Brophy dorobił). Dzięki pierwszej dużej sztuce SLAG (Szlaka, 1970) został wyróżniony Evening Standard Drama Award jako najbardziej obiecujący młody dramaturg. Krytykował w tej sztuce, tak jak w następnej – THE GREAT EXHIBITION (Wielka wystawa, 1972) – niezdolność współczesnego społeczeństwa angielskiego do zmiany, do przewyciężenia kryzysu; wyśmiewał polityków, mocno podkreślając różnice klasowe.

W 1972 r. Portable Theatre zbankrutował, a Hare został dramaturgiem teatru Nottingham Playhouse. W tym samym roku napisał wraz z Howardem Brentonem sztukę BRASSNECK, dowcipną i złośliwą satyrę na skorumpowaną angielską prowincję. Wkrótce wraz z Davidem Aukinem i Maxem Stafford-Clarkiem założył kolejny zespół alternatywny, Joint Stock Theatre Group, gdzie reżyserował w latach 1975-80.

KNUCKLE (1974) to pierwsze z jego dzieł, które trafiło na sceny londyńskiego West Endu (teatr Comedy, reż. Michael Blakemore). O ile w poprzednich dramatach Hare’a dominowała wyraźnie tematyka społeczna i polityczna, KNUCKLE, dramat o nocnym życiu Londynu, zapoczątkował cykl utworów nazywanych „sztukami historycznymi”, w których autor portretuje przedstawicieli brytyjskiej klasy średniej, a wydarzenia historyczne pokazuje poprzez obrazy upadku i degradacji związków międzyludzkich, przekonań i karier.

W sztuce FANSHEN (1975), napisanej według książki Williama Hantona o rewolucji chińskiej z początków wieku, Hare analizował procesy rewolucyjne. Jako produkcja grupy Joint Stock było to dzieło zbiorowe – aktorzy współpracowali z pisarzem, improwizowali i dyskutowali nad tekstem podczas warsztatów i prób, wszelkie decyzje podejmowano kolektywnie. W sztuce TEETH ‘N’ SMILES (Zęby w uśmiechach, 1975) powrócił do analizowania sta-

nu społeczeństwa brytyjskiego po II wojnie światowej, dostrzegając w nim dominację nieuczciwości i korupcji. W sfrustrowanej grupie rockowej portretuje swoich rówieśników, którzy „wiedzą, że żyją w bardzo złych czasach w historii i w bardzo złym miejscu na ziemi (...) Nie ma wielu sztuk o dwudziestolatkach czy trzydziestolatkach”. Jest to jedyna sztuka Hare’a, której premiera odbyła się w Royal Court Theatre. Przedstawienie kończyła piosenka: „Anglia jest jak Titanic, na którym załoga złożona jest z włóczęgów i arystokracji, będącej już tylko przeżytkiem przeszłości”.

PLENTY (Dostatek, 1978), uważana za najlepszy dramat Hare’a, to pierwszy jego utwór wystawiony w londyńskim National Theatre. Opowiada o kobiecie, którą po bohaterskiej służbie we francuskiej Resistance spotykają w powojennej, skorumpowanej Brytanii same rozczarowania. To historia o ludzkiej niezdolności do rzeczywistego kierowania swoim losem. „Epizodyczna struktura krótkich scenek kontrastu-

je przeszłość i teraźniejszość na zasadzie filmowych cięć, pokazując angielskie społeczeństwo w bardzo krytycznej perspektywie” – notuje J.L. Styan.

W sztuce MAP OF THE WORLD (Mapa świata, 1983) Hare wybiera globalną perspektywę i używa chwytu „teatru w teatrze”. Od tej pory utwory Hare’a stają się bardziej wyrafinowane stylistycznie i formalnie. PRAVDA (1985), napisana wspólnie z Howardem Brentonem, to ostry atak na prasę. W THE SECRET RAPTURE (Tajemna ekstaza, 1990) bohaterka stylizowana na Margaret Thatcher wykorzystuje dobroć swoje siostry – z tragicznymi konsekwencjami. „Konflikt etyki z biznesem również oglądamy w postaci pogłębiającej się patologii życia rodzinnego. Nieumiejętność i niechęć do zarabiania pieniędzy i poruszania się na giełdzie traktowane są jako świadectwa nieprzystosowania i głupoty” – relacjonuje Maryla Zielińska.

Trylogia na temat instytucji: RACING DEMON (Demon wyścigu,

1990), MURMURING JUDGES (Sędziowskie pomruki, 1991) i ABSENCE OF WAR (Brak wojny, 1993) – to swoisty raport o stanie państwa, poświęcony kolejno religii, prawu i partiom politycznym. SKYLIGHT (Prześwit, 1995) skupia się na fałszywych relacjach pomiędzy dawnymi kochankami, którzy spotykają się po latach. AMY’S VIEW (Zdaniem Amy, 1997) to dramat rodzinny, którego politycznym kontekstem są konserwatywne rządy Margaret Thatcher i Johna Majora, ale który – zwłaszcza dla zagranicznego odbiorcy – jest parabolą upadku wysoko rozwiniętego społeczeństwa zachodniego.

THE BLUE ROOM (Tonacja blue albo Blue Room) to najnowsza sztuka tego autora. Premiera w Londynie w 1998 w reż. Sama Mendesa z udziałem Nicole Kidman i Iaina Glena stała się głośnym wydarzeniem teatralnym. Jako szósty dramat Hare’a została w 1999 roku wystawiona z wielkim powodzeniem na Broadwayu – w tej samej inscenizacji.

Hare jest bardzo aktywny jako reżyser teatralny. Oprócz insceniza-

cji własnych utworów, reżyserował m.in. THE PLEASURE PRINCIPLE (1973) Snoo Wilsona, THE PARTY (1974) Trevora Griffithsa, WEAPONS OF HAPPINESS (1976) i CHRISTIE IN LOVE Howarda Brentona (1969 i 1979) oraz DEVIL’S ISLAND (1977) Tony’ego Bicâta. Reżyserował także głośną inscenizację KRÓLA LEARA w National Theatre w 1986 r. z Anthonym Hopkinsem w roli głównej. Od 1984 jest etatowym reżyserem w National Theatre, jest także członkiem rady English Stage Company.

Jak wielu brytyjskich dramaturgów, Hare pisał scenariusze dla telewizji BBC. W LICKING HITLER (Wykończyć Hitlera, 1978) analizuje wpływ brudnych moralnie operacji Intelligence Service prowadzonych podczas II wojny światowej na

zdeprawowanie brytyjskiego społeczeństwa po wojnie, szerzenie się załamania i cynizmu. SAIGON: THE YEAR OF THE CAT (1983), reżyserowany przez Stephena Frearsa, poświęcił wojnie wietnamskiej i jej konsekwencjom w życiu osobistym uczestników.

Hare jest także twórcą scenariuszy filmowych, a nawet założył w 1982 własną wytwórnię, Greenpoint Films. Jeden z jego filmów – ostro krytykujący thatcherizm WETHERBY (1985) – został nagrodzony Złotym Niedźwiedziem na Festiwalu w Berlinie.

W 1970 David Hare ożenił się z Margaret Mathieson, krytykiem teatralnym, z którą ma troje dzieci. Rozwiódł się w roku 1980. W 1992 wziął ślub z projektantką Nicole Farhi.

Więcej informacji na temat twórczości i biografii Davida Hare’a można znaleźć w jego autobiografii WRITING LEFT HANDED (Londyn, 1991) oraz w książkach Joan FitzPatrick Dean DAYID HARE (Boston, 1990), Carol Homden THE PLAYS OF DAVID HARE (Cambridge, 1995). Po polsku polecamy artykuł Maryli Zielińskiej ANGLIA JUŻ SIĘ SKOŃCZYŁA (Dialog nr 8/1999) oraz J.L. Styana WSPÓŁCZESNY DRAMAT (Wrocław 1995; rozdział TEATR MARGINESU W WIELKIEJ BRYTANII, s. 287-294).

opr. JL

Teatr Polski, 43-300 Bielsko-Biala, ul. 1 Maja 1
tel. (0-33) 82284-51, 52, e-mail: tpolbb@polbox.com, <http://free.polbox.pl/t/tpolbb>
Kasa biletowa czynna w dni powszednie w godz. 10.00-18.00
W soboty, niedziele i święta kasa czynna na trzy godziny przed przedstawieniem.
Tel. 82-284-53, fax 812-36-32.

Dyrektor Naczelny i Artystyczny
TOMASZ DUTKIEWICZ

zastępca dyrektora: Sabina Muras

koordynacja pracy artystycznej Urszula Szczurek • promocja: Irena Świtalska • organizacja widowisk: Grażyna Cholewka, Beata Król • inspicjent/sufler Halina Mieszczak • kierownik techniczny Kazimierz Talar • brygada techniczna: Piotr Gierczak, Andrzej Żeromski, Marek Michalski, Robert Babiec • kierownik oświetlenia Jerzy Kocoń • oświetleniowiec Edward Kasiewicz • akustyk Mirosław Suprun • garderobiane: Czesława Gluza, Grażyna Caputa • rekwizytor Andrzej Gilowski • kierownik prac. perukarskiej i charakteryzacji Ryszard Paluch • charakteryzatorki: Alicja Żurek, Alicja Kocoń • prac. stolarska: Czesław Łaciak • prac. malarsko-butaforska Andrzej Zuziak, Jerzy Golenia • prac. tapicerska Roman Byrdy • prac. krawiecka damska: Anna Wajda • prac. krawiecka męska: Zbigniew Kajzer •

program opracował Janusz Legoń, kierownik literacki

S P O N S O R Z Y

Nationale-Nederlanden

Ubezpieczenia na życie

IBC
Business Consulting

FUNDACJA
Rozwoju Miasta Bielsko-Biala

PLUS TAXI
radio NA TELEFON

P A T R O N A T M E D I A L N Y

radio
89.77 108.7 FM
BIELSKO

Kronika

Wykaz placówek Banku Śląskiego SA w regionie bielskim

 Bank Śląski

Bielsko-Biała, Oddział Plac Chrobrego 1

Bielsko-Białą, Oddział ul. Wzgórze 19

Bielsko-Biała, Oddział Wapienica, ul. Cieszyńska 396

Bielsko-Biała, Oddział Złote Łany, ul. Jutrzenki 22

Bielsko-Biała, Oddział Os. Kopernika, ul. Jesionowa 13

Żywiec, Oddział ul. Kościuszki 45

Czechowice-Dziedzice, Oddział ul. Niepodległości 10a

Oświęcim, Oddział ul. Powstańców Śląskich 16

Oświęcim, Oddział ul. Dąbrowskiego 3

Kęty, Oddział, ul. Różana 2

Ustroń, Oddział, ul. Daszyńskiego 6

Wisła, Oddział ul. 1 Maja 59

Cieszyn, Oddział ul. Mennicza 1

Skoczów, Oddział Rynek 9,10

Chybie, Oddział, ul. Bielska 49

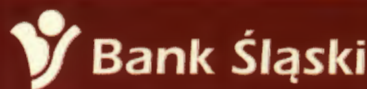
Pszczyna, Oddział ul. Bankowa 1

Wadowice, Oddział Plac Jana Pawła II 19

Andrychów, Oddział ul. Włókniarzy 2a

Bank Śląski
- sponsor spektaklu
„Tonacja blue
albo Blue Room”

Szanowni Państwo,
Pragniemy zaprosić do korzystania z usług
Banku Śląskiego S.A.

Aby ułatwić Państwu rozliczenia finansowe,
a także stworzyć dogodne możliwości obrotu
gotówkowego i bezgotówkowego systema-
tycznie rozszerzamy sieć naszych placówek.

Oferujemy :

1. Wpłaty i wypłaty gotówki.
2. Rachunek osobisty dla osób fizycznych.
3. Rachunek bieżący dla podmiotów
gospodarczych.
4. Lokaty terminowe.
5. Limit zadłużenia w rachunku osobistym,
6. Pożyczki pieniężne.
7. Kredyty na zakupy ratalne.
8. Kredyty na działalność gospodarczą.
9. Wymianę walut.
10. Rozliczenia zagraniczne.

Proponując korzystanie z naszych usług
mamy nadzieję, że współpraca z nami
przyniesie Państwu wiele satysfakcji.